

As. B. 659

Por. 310

Biblioteka
Instytutu Botaniki P.A.U.
w Krakowie

28940

Inw. 76

ICONES
CLADONIARUM GALICIAE

Seria I.

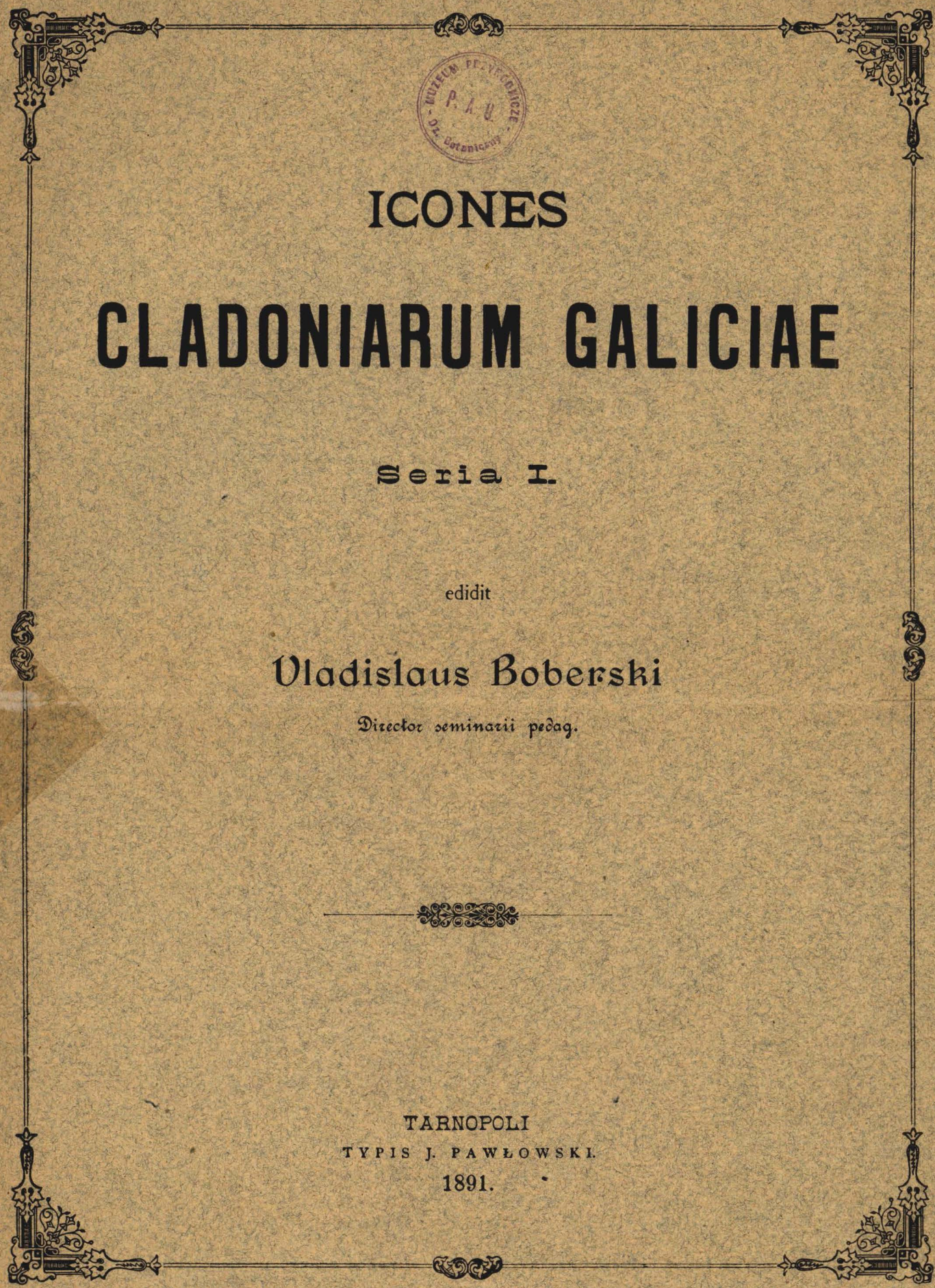
edidit

Vladislaus Boberski

Director seminarii pedag.

TARNOPOLI
TYPIS J. PAWŁOWSKI.
1891.

ICONES
CLADONIARUM GALICIAE

Seria I.

edidit

Uladislaus Boberski

Director seminarii pedag.

TARNOPOLI
TYPIS J. PAWŁOWSKI.
1891.

JEGO EXCELENCYI
WŁODZIMIERZOWI hr. DZIEDUSZYCKIEMU

Tajnemu Radcy i b. Marszałkowi krajowemu

Meżowi wielce zasłużonemu około przyrodosnawstwa
krajowego

w dowód głębokiej czci

te prace ofiaruje

AUTOR.

Niemamy dzieła w naszej literaturze przyrodniczej, któreby ten piękny dział botaniki jaki zajmują porosty w swych ramach objęło. Niekuszono się o to, przedewszystkiem z tej przyczyny, gdyż z bogatego skarbcza tego działu roślin skrytopłciowych u nas jeszcze bardzo mało czerpano. Niewspominając o obcych, którzy chyba dorywczo i to nie wiele naszych form lichenologicznych zebrali, wymienić mogę przedewszystkiem jednego poważnego badacza Dr. A. Rehmana¹⁾ jakkolwiek też dorzucił niejedną cenną cegiełkę do lichenologii krajowej ś. p. Dr. Chałubiński i przedwcześnie dla nauki zmarły profesor peszteński Łojko, polak rodem, naturalizowany węgier i dyrektor Jabłoński. Zajmując się od lat dziesięciu zbieraniem porostów krajowych przyszedłem przy chętniej pomocy znakomitych zagranicznych lichenologów a przedewszystkiem Dr. Arnolda w Monachium, Sydowa w Berlinie, Zahlbrucknera w Wiedniu, Kummera w Hanowerze, z którymi mnie wspólne na tém polu związały przyjaźne stosunki, do bogatego zbioru porostów galicyjskich. Wobec nagromadzonego materiału mogłem przyjść do przeświadczenia — że cały nasz lichenologiczny dorobek pozostaje jeszcze daleko w tyle za zdobyczami na tém polu ościennych nam krajów jak n. p. Węgier, gdzie niestrudzony Haszlinzky i Łojko, lub Szląska pruskiego, gdzie przedewszystkiem Koerber, Stein, Fritze v. Flotow i inni z niezmordowaną skrzętnością zbierali. — Gdy bowiem B. Stein w swém dziele już w r. 1879 wykazuje 705 porostów, to zestawiając dobytek Dr. Rehmana z r. 1879 z moim do 900 okazów liczącym zbiorem, niewiele nad 500 form porostów galicyjskich wykazać możemy.

Z tej to przyczyny postanowiłem objąć niniejszém wydawnictwem jedynie najwspanialszą grupę *stupczaków* (Cladoniae), z której ledwie kilku przedstawiciele jako: Cl. endiviaefolia Fr., Cl. cyanipes Smrft., Cl. incrassata Flk., Cl. Floerkeana Fr. mimo najskrzętniejszych poszukiwań nieudało mi się odnaleść, a które też prawdopodobnie krajowi naszemu nie są właściwe. — Główne siedziby *stupczaków* stanowią góry, gdzie trawniczki mchów, butwiejące pnie wiekiem wywróconych drzew dogodne dla nich przedstawiają podłoża. Tu niezwykła różnorodność postaci upstrzona częstokroć wspaniałymi barwami plechy i owocników odbija żywo od otoczenia — dlatego łańcuch gór karpacckich będzie zawsze bogatém polem, z którego lichenolog zawsze z obfitym wraca zbiorem. Dlatego też okolice górskie naszego kraju dostarczyły mi przedewszystkiem tych pięknych okazów, które stanowią w naturalnej wielkości oddane ryciny niniejszego dzieła. Wyliczam tu miejscowości naszych gór kar-

¹⁾ Dr. A. Rehman: Systematyczny Przegląd Porostów (Komisyja fiz. 1879 T. XIII. Akademia umiejętności w Krakowie).

packich będące polem moich poszukiwań. Na pierwszym miejscu wymieniam Tatry od strony galicyjskiej, które stanowią dla lichenologa bogatą skarbnicę, nigdzie bowiem wzdłuż całego łańcucha karpackiego niespotykamy takiej różnorodności podłoża i innych rozwojowi wielu gatunków porostów sprzyjających warunków, jak właśnie główny trzon tatrzański. Dalej zwiedzałem Pieniny¹⁾ wraz z przyległą okolicą z jednej strony ku Nowotarskiej dolinie z drugiej przez Szlachtowę, Jaworki ku Piwnicznej i całej okolicy Żegestowa i Krynicy — następnie okolice Ustrzyk aż do Łupkowa — przez Stryj do Skolego — bardziej na południe od Bolechowa ku Bubniszczom, od Rożniatowa zaś z jednej strony ku Mizuniowi, z drugiej znowu w poprzek łańcucha karpackiego aż ku ostatniej głębokiej osadzie Podlutemu; — wreszcie w roku zeszłym zwiedziłem pasmo czarnohorskie. Z okolic oddalonych od grzbietów karpackich wymieniam przedewszystkiem miejscowości około Przemyśla — Złoczowa ku Podhorcom i ostatecznie cały niemal obszar Podola²⁾ leżący na południowy wschód od Tarnopola między rzeką Seretem, Dniestrem i Zbruczem, tudzież wyżyny gór Miodoborskich z ostatnią kończyną Kręciłowem.

Idąc za przewodem Dr. Arnolda znakomitego lichenologa monachijskiego, któremu niejedną rozjaśnioną wątpliwość zawdzięczałem postanowiłem biorąc za wzór jego wspaniałe wydawnictwo fototypiczne *stupczaków* niemieckich, wydawać bieżące serye *stupczaków* galicyjskich. Poszczególne liczby nie idą w porządku a to z tej przyczyny, iż niepodobna mi było zmieniać liczb raz wpisanych — na tém jednak rzecz sama nic nie traci, pierwsze zaś lepsze lichenologiczne dzieło poda każdemu pożądanę systematyczne wyjaśnienia *stupczaków* n. p.: Kryptogamenflora von Schlesien. II. Bd. Die Flechten von B. Stein 1879. — Die Flechten Deutschlands von P. Sydow 1887. — Systema Lichenum Germaniae. Dr. Koerber 1855. — Parerga Lichenologica Dr. Körber 1865. — Th. Fries Lichenologia scandinavica 1871 i inne — nadto znakomite usługi przy oznaczaniu *stupczaków* oddać mogą³⁾ Rabenhorst: Cladoniae europaeae exsiccatae. 1860. — Rehm H. Cladoniae exsiccatae. 1869. — Dr. Arnold F. Lichenes exsiccati począwszy od r. 1859—1891. tudzież jego Icones Cladoniarum. Wainio: Monografia Cladon. 1887.

1) Wł. Boberski. Przyczynek do lichenologii Pienin (Komisya fiz. T. XX. 1886. Akademia umiejętności w Krakowie). — Drugi Przyczynek do lichenologii Pienin (Komisya fiz. T. XXII. 1887. Akademia umiejętności w Krakowie). — Systematische Uebersicht der Flechten Galiziens. Verh. d. k. k. botan. zool. Gesell. Wien 1886. Na podstawie badań Dr. Rehmana i własnych ogłoszonych częścią w powyżej oznaczonych przyczynkach. — Trzeci Przyczynek do lichenologii Galicyi (Komisya fiz. T. XXIII. 1888. (Akademia umiejętności w Krakowie).

2) Wł. Boberski. Przyczynek do lichenologicznej flory Podola. (Komisya fiz. Sprawozdanie z odbytej wycieczki w r. 1884 T. XIX. Akademia umiejętności w Krakowie).

3) Wyznać jednak potrzeba, że jeżeli które, to niezaprzeczenie *stupczaki* są najtrudniejsze do oznaczenia, jeżeli nawet tak znakomity znawca Dr. Arnold w jednym wątpliwym dla mnie wypadku wyraża (in lit. 22. maja 1890) „Bei Cladonien helfen Sporen und Spermastien nichts — da bleibt nur langjährige Uebung das Rettungsmittel“.

Cladonia Hoffm.

T A B. I.

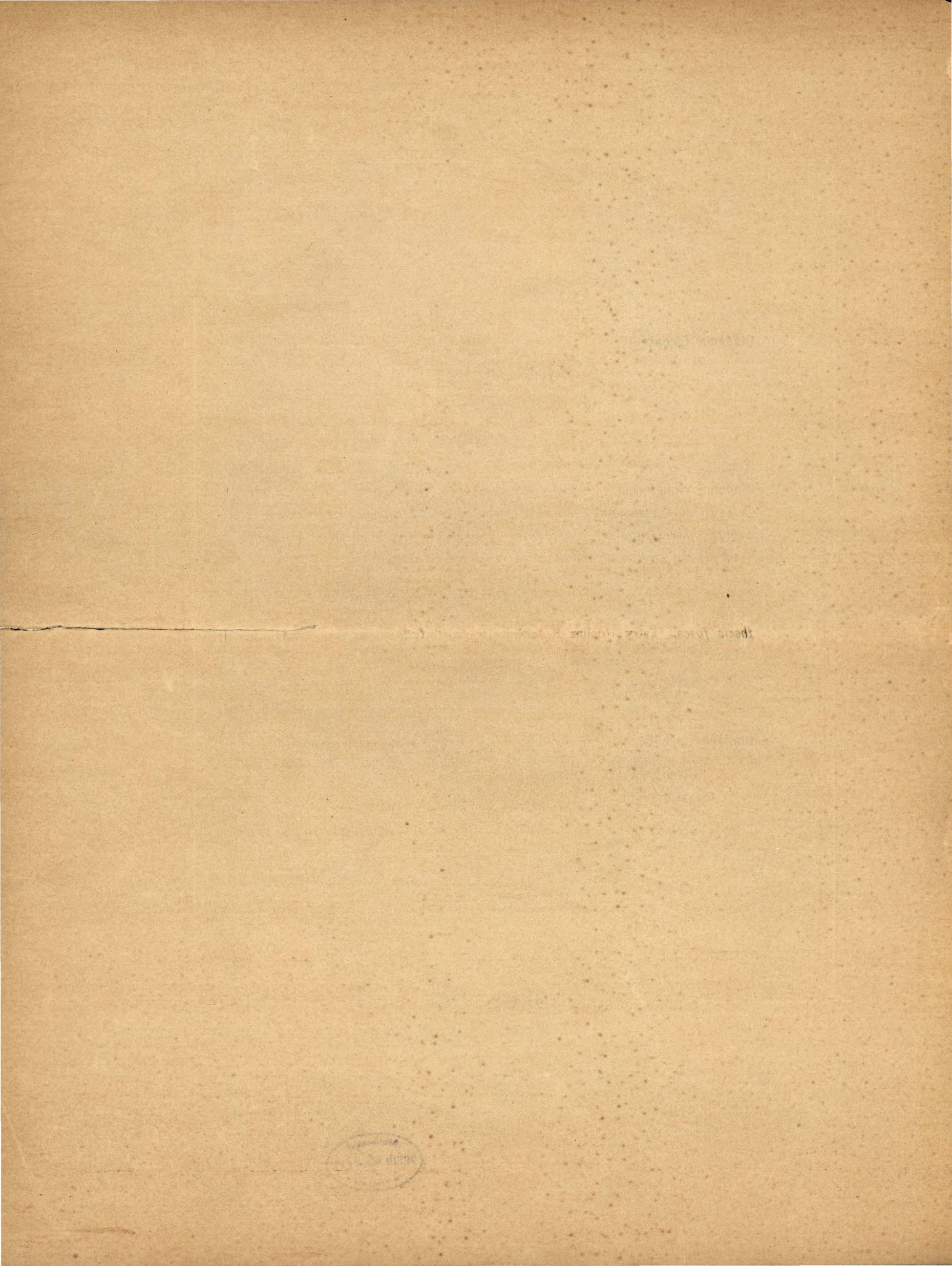
- Nr. 4. **Cladonia chlorophaea.** Flk. (Cl. fimbriata var. Kbr. Syst. Lich. Germ. pag. 23 Arn. Jura. n. 36) a *Cl. pyxidata differt podetiis granulosopulverulentis supra saepe pro parte detritis; planta fructifera scyphis margine proliferis apothecia pallido-fusca.* — Stein Kryptogamenfl. Flechten p. 51. *pyxidata v. chlorophaea.* Tatry. (Dolina Kościeliska — na zboczu drogi Hali Królowej między mchami.) 1889.
- Nr. 46. **Cladonia deformis.** (L) Hoff. (Cl. crenulata v. deformis L. Kbr. syst. Lich. p. 30.) Stein Krpt. Fl. 54. Arn. Jura n. 19. Wainio p. 132.) *K—, thallus persistens, podetia pallide sulfurea, basi foliis majusculis obsita, superiore parte farinosa, scyphifera v. subulata — planta fructif. rarissima.* Tatry (na ziemi obok drogi na Hali Królowej. W Szybennem pod Czarnohorą można spotkać częstokroć na wstążkowate kawałki wzdłuż podarte okazy, które na kształt sprężyn są zwinięte.) 1889. Rehman S. P. z krainy kosodrzewu. 1879. w Tatrach; Jabłoński exsic. koło Leżajska—1868.
- Nr. 7. **Cladonia cervicornis** Ach. (Kbr. Syst. Lich. p. 19. Cl. verticillata (Hoffm.) Flk. Sydow Flechten Deutschlands p. 20. Rbht. Cl. Eur. T. XIX. 3.); *thallus albido—l. cinereovirescens, scyphis e centro (rarius e margine) repetito proliferis, inde quasi verticillatus — apothecia fusca.* Tatry; (na brzegach lasów na próchnicznej ziemi na Boczoniu). — 1889.
- Nr. 51. **Cladonia digitata.** (L) Hoff. prolif. Wall. monstrosa Ach. (Sydow Fl. Deutschlands p. 25. Koerb. Syst. p. 30. Wainio p. 123.) *K. flavesc. thallus macrophyllus, podetia scyphifera albido vel viridi pulverulenta — apothecia coccinea. N. 51. specimen pulcherrimum.* Tatry; (na butwiejących kłodach na zboczu drogi z Hali Królowej do Czarnego stawu wiodącej) niemniej piękne okazy częstokroć palczaste po lasach Szybennego pod Czarnohorą. — 1890. Rehman: około Zakopanego 1879.

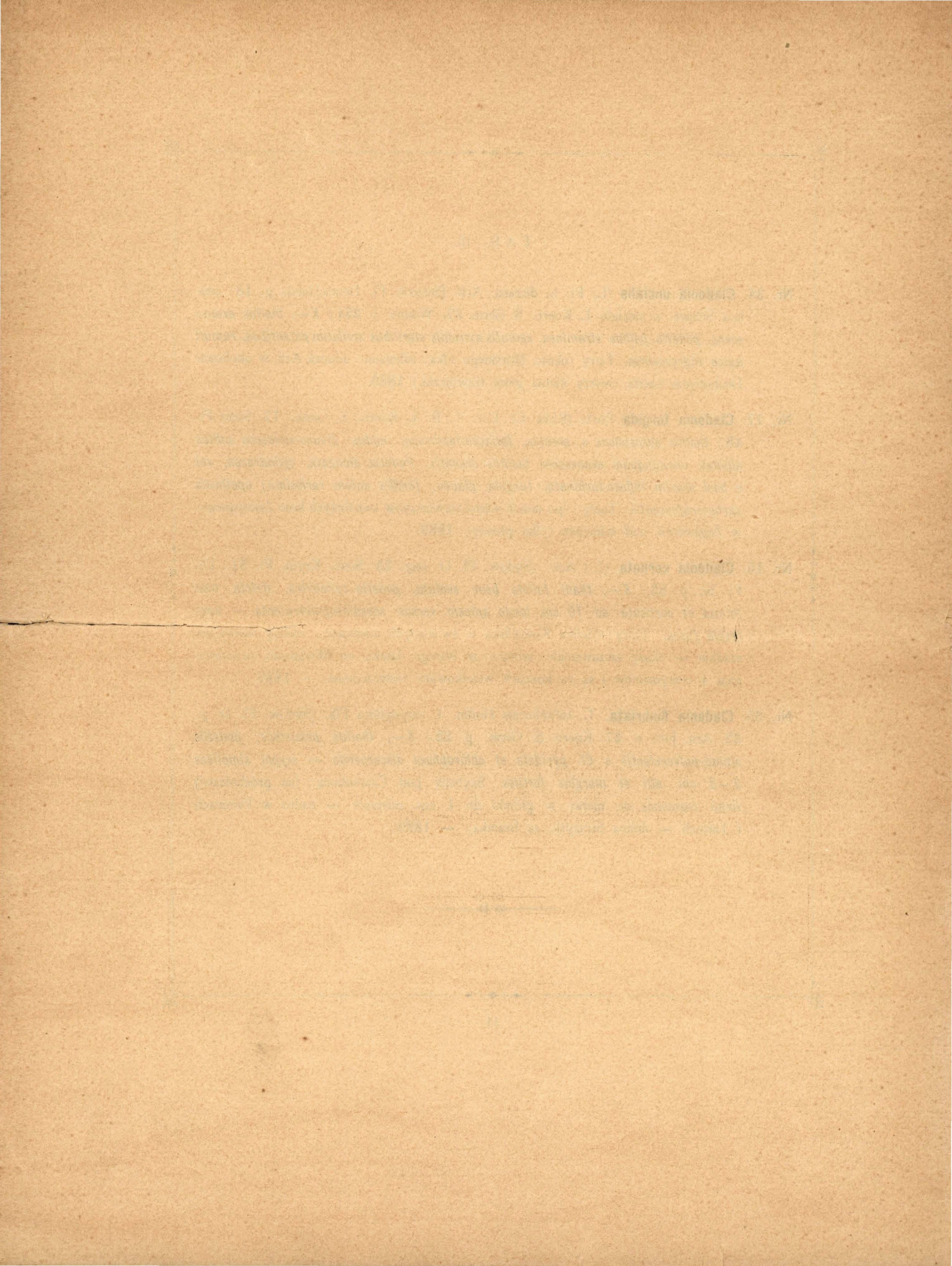
T A B. II.

- Nr. 56. **Cladonia furcata** (Huds.) Fr. f. *crispata* Ach. Flk. (Koerb. S. Germ. 34. Sydow Fl. D. 29. Stein Fl. 57.) *K—, thallus brevior turgido cylindricus nudus et fuscus, apothecia parva et fusca — planta tenuis.* W tej formie nader rzadko występuje u nas, jakkolwiek f. *crispata* jest aż nazbyt częsta. Tatry; — łącznie z innymi formami przedewszystkiem pomieszana z f. *crispata* (po trawniczkach i poduszkach mchów na lewo od Morskiego Oka.) 1889.
- Nr. 22. **Cladonia rangiferina.** (L.) Hoff. (Koerb. S. Germ. 36. Sydow Fl. 17. Wainio p. 9.) *Thallus minute granulosus, mox evanescens, podetia fruticulosoramosissima, gracilescentia, cinerascens, K. leviter flavesc; ramuli steriles nutantes, fertiles cymosi et erecti, supremi obscurati, apothecia parva in corymbo disposita et pallido fusca.* Tatry; (wszędzie wśród mchów rozpowszechniony w rozmaitych odcieniach szarawych. Pieniń, pasmo czarnohorskie; — po lasach podolskich rzadziej i niskie formy.) 1889.
- Nr. 42. **Cladonia rangiferina** (L.) Hoff. Pawłów w południowo wschodniej części Karpat; występuje w nadzwyczaj kruchych wątłych formach, których górne gałązki niemal całkiem czarne, kłujące jeżą się w drobnych okółkach — tu jeden grzbiet skały tym porostem całkiem okryty — w innej miejscowości tej formy niezauważyłem. 1887.
- Nr. 13. **Cladonia furcata** (Huds) Fr. f. *racemosa* (Hoff.) Flk. a. *erecta* Fw. *regalis* Fw. Sydow. Fl. Deutschl. 29. Stein Fl. 57.) *pl. sterilis* — rzadsza forma. Tatry: wśród miejsc świetlistych Hali Królowej. 1889.

T A B. III.

- Nr. 34. **Cladonia uncialis** (L.) Fr. b. dicraea. Ach. (Sydow. Fl. Deutschlands p. 18; stellata Schaer. a. uncialis L. Koerb. S. Germ. 37. Wainio. p. 254.) K—, *thallus evanesens, podetia pallide straminea, ramulis extremis sterilibus stellatim patentibus, ramuli apice nigrescentes*. Tatry (około Morskiego Oka; odmiana: adunca Ach. w okolicach Drohobycza częsta tworzy nieraz gęste trawniczki.) 1889.
- Nr. 17. **Cladonia turgida** Ehrh. (Rbht. Cl. Eur. T. II. 4. Koerb. S. Germ. 17. Stein Fl. 48.) *thallus adscendens s. erectus, foliaceo-lacinosus, nudus glauco-virescens subtus albidus, nonnunquam evanesens laciniis crenatis. Podetia elongata, cylindracea, vel e basi sensim inflato-turbinata, turgida, glauca, fertilia autem rarissima; apothecia carneo-rufescentia*. Tatry; (po lasach wśród trawniczków świetlistych koło Zakopanego, w Żegestowie nad zakładem tylko płonny). 1889.
- Nr. 15. **Cladonia cornuta** (L.) Ach. (Sydow. Fl. D. pag. 23 Stein. Krypt. Fl. 51. Th. Fr. Sc. p. 82.) K—, *thalli foliola bene evoluta, podetia cylindrica, stricta, basi foliosa et corticata ad 10 cm. longa apicem versus sorediosopulverulenta — apothecia fusca*. Tatry; (dolina Kościeliska w świetlistych miejscach; rośliny owocujące rzadkie — okazy szczawnickie zebrane ze starego daszku na Miodziusiu nieprześcigają 4 centymetrów i są na końcach widełkowato rozszczepione. — 1889.
- Nr. 65. **Cladonia fimbriata**. L. tubaeformis Hoffm. f. carpophora Flk. (Sydow. Fl. D. p. 22. Arn. Jura n. 37. Koerb. S. Germ. p. 22.) K—, *thallus persistens; podetiis albido-pulverulentis a Cl. pyxidata et chlorophaea discernenda — scyphi simplices 2—3 cm. alti et margine fertiles*. Szybeny pod Czarnohorą; (na próchnicznej ziemi rozrastają się nieraz w główki do 1 cm. mierzące — nadto w Pieninach i Tatrach — dolina Strążysk, za Bramką). — 1890.

For 310

290